Lausunto
2.10.2025
484/03.01.01/2025

Vilkuna, Tiihonen
Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Asiantuntijapyyntö HE 105/2025 vp

Kuntaliiton lausunto hallituksen esityksestä laiksi liikennejärjestelmän digitaalisista tietopalveluista

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua valiokunnalle asiasta. EU:n yhteinen liikkumisen data-avaruustyö on kannatettavaa ja laadukkaasti toteutettuna mahdollistaa tiedon hyödynnettävyyden eri toimijoille ja myös uusien liikennepalveluiden syntymisen.

Kuntaliitto kiittää siitä, että hallituksen esityksestä eduskunnalle on karsittu EU-sääntelyn ylittäviä velvoitteita ja hyödynnetty kansallista liikkumavaraa. Esityksen mukaan ITS-direktiivin velvoitteet rajattaisiin kaupunkisolmukohdissa (esityksessä kymmenen ns. liikenteellisesti merkittävää kuntaa) kaduille, joilla vuorokausiliikenne ylittää 7000 ajoneuvoa.

Hallituksen esitys tuo tästä huolimatta kaikille kunnille ja myös erikseen liikenteellisesti merkittäville kunnille mittavia uusia velvoitteita. Säädösten esitetään tulevan voimaan portaittain, osa velvoitteista jo 1.1.2026 alkaen

Kannatamme sitä, että Fintraffic Oy:lle osoitettaisiin vastuu EU-sääntelyyn perustuvan kansallisen yhteyspisteen järjestämisestä ja ylläpidosta ja yhtiölle annettaisiin tehtäväksi kansallisen yhteyspisteen päälle rakentuvan liikennejärjestelmän perustietopalvelun järjestäminen ja ylläpito. Kannatamme myös sitä, että Fintrafficin tehtäväksi tulee toimeenpanoon tarvittavan yhteistyön koordinointi sekä ohjeistus ja neuvonta kunnille.

Korostamme sitä, että kuntien osalta EU-laajuisiin tai kansallisiin tavoitteisiin tähtäävien digivelvoitteiden laadukas toteutus edellyttää myös taloudellista tukea, jolla laissa määritellyt muutokset toteutetaan kestävästi kuntien ohjelmistoihin. Yhteiskehittämishankkeilla varmistetaan digitaalisten prosessien yhtenäisyys eri ohjelmistoissa. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää ensi vaiheessa myös kansallista yhteentoimivuustyötä, sillä toteutukset kuntien järjestelmiin tehdään yhteisin määrityksin vasta sen jälkeen.

Huomioitavaa on, että katu- ja liikenteenohjaustiedot syntyvät suurelta osin nimenomaan kunnan tehtävissä, joten näiden tietojen jatkuva ylläpito tulee toteuttaa kunnan prosesseihin. Liikennemerkkejä pystytetään ja vaihdetaan päivittäin, joten vain pitkäkestoinen laadukkaasti toteutettu digitaalinen

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

prosessi takaa tietojen ajan tasalla pysymisen. Kunnissa toimeenpano edellyttää uusien tietomäärittelyjen mukaisia muutoksia kuntien eri ohjelmistojen tietovarantoihin, tiedon ylläpitoprosessien kehittämistä sekä standardien mukaisten rajapintojen avaamista. Tavoitteena on luoda kestävät digitaaliset prosessit, joiden kautta tietoja ylläpidetään kunnan toiminnassa jatkuvasti sekä toimitetaan automaattisesti valtakunnalliseen järjestelmään. Lisäksi tarvitaan yhdenmukaisia ohjeistuksia, neuvontaa ja koulutusta.

Taloudellistesti tuettujen yhteiskehittämishankkeiden, joiden aikana yhtenäiset digitaaliset prosessit istutetaan pysyväksi osaksi kuntien järjestelmiä, on todettu olevan kustannustehokkain tapa uusien kansallisten digivelvoitteiden toteutukseen. Erinomaisena esimerkkinä tästä on ympäristöministeriön RYHTI-hanke, jonka tehtävänä on toteuttaa kaavoitus- ja rakennuslupatietojen valtakunnallinen yhteentoimivuus. Hankkeen aikana kuntien kaavoitus- ja rakennusvalvontaohjelmistoihin luodaan yhtenäiset prosessit tietojen ylläpitoon sekä rajapinnat, joiden kautta kaava- ja rakennustiedot virtaavat keskitettyyn järjestelmään. Kun tiedot syntyvät alunperinkin yhteentoimivina, ei niitä tarvitse konvertoida eri muotoihin valtakunnallisessa järjestelmässä. Hankkeen on määrä valmistua vuoden 2029 alkuun mennessä.

Myös liikenteen data-avaruustyössä tulisi tiedon yhteentoimivuuden organisointi ja ohjaus ottaa vahvaksi osaksi toimeenpanoa. Kuntaliiton arvion mukaan lakiesityksessä esitettyjen digivaatimusten toteutukseen kunnissa tarvittaisiin noin 8–10 M€ avustus jaettuna neljälle vuodelle, jolloin toimeenpano voitaisiin toteuttaa jaksotetusti erilaisissa kunnissa läpi koko kuntakentän. Mikäli EU-velvoitteiden toimeenpanoon on saatavilla EU-rahoitusta, tulisi avustusten jakaminen keskittää Traficomin koordinoitavaksi. Kun kunnille suunnattu avustus olisi tiedossa, voitaisiin toteutuksessa edetä suunnitelmallisesti ja ajoittaa ja määrittää hakukohteet kehittämishankkeille. Toimeenpano tulisi toteuttaa samalla periaatteella kuin RYHTI-hankkeessa niin, että yhteentoimivat digitaaliset prosessit kehitetään ensin yhden kunnan tai kuntajoukon kanssa, ja tämän jälkeen muut samaa ohjelmistoa käyttävät kunnat ottavat käyttöön uuden hankkeessa kehitetyn ohjelmaversion. Tämä tehostaa toimeenpanoa ja säästää resursseja huomattavasti.

Pyydämme valiokuntaa huomioimaan, että kuntien heikko taloustilanne vaikeuttaa eri säädöshankkeiden velvoitteiden toteuttamista. Useiden ministeriöiden samanaikaiset yhden luukun hankkeet, kuten RYHTI, gigabittiasetuksen toimeenpano ja liikenteen data-avaruus, kuormittavat samoja kuntien asiantuntijoita. Tällä hetkellä suuri osa teknisen sektorin kehitysresursseista on sidottu ympäristöministeriön lakihankkeisiin.

Huomioitava myös on, että Suomessa on yli 200 alle 10 000 asukkaan kuntaa. Niissä ei tyypillisesti ole ollenkaan omia henkilöresursseja

liikenteenohjauksen tiedonhallinnan kehittämiseen. Yhteiskehittämisellä toimeenpano saataisiin hoidettua tehokkaasti myös näissä kunnissa. Tietojen ylläpito tulee huomioida myös kunnossapitotöiden hankinnoissa. Mikäli kunnossapito on ulkoistettu pitkäaikaiselle toimijalle, sen tehtäviin tulisi sisältyä myös tietojen ylläpito osana operatiivista toimintaa. Tämä edellyttää tiivistä yhteistyötä ja yhtenäisiä ohjeistuksia.

Nykytilanteessa kunnilla on velvoite toimittaa liikenteenohjaustietoja Digiroadiin. Toimeenpano ei ole toteutunut suunnitellusti ja alkuvuodesta 2025 vain 80 kuntaa 308:sta oli toimittanut tietoja, vaikka Digiroad on tehnyt hyvää yhteistyötä kuntien kanssa. Keskeinen haaste on ollut taloudellisen tuen ja yhteiskehittämisen puute. Jatkuvan tiedonsiirron rajapinta on ollut kokeilussa vasta vuoden 2025 alusta. Koska liikennemerkkejä päivitetään jatkuvasti, on tärkeää, että tiedot siirtyvät valtakunnalliseen palveluun automaattisesti.

Emme pidä perusteltuna 26 §:n mahdollistamaa uhkasakkoa ja teettämisuhkaa. Kuntien osalta sanktioita ei voida pitää kohtuullisina. Tehokkaasta tuesta vaatimusten toimeenpanoon ei ole tällä hetkellä tietoa ja kuntien resurssit ovat ennestään tiukat.

SUOMEN KUNTALIITTO

Johanna Vilkuna
Kehittämispäällikkö

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi